

arbeid van de Stichting 'Indië in nood – geen uur te verliezen'¹ was midden december een breed samengesteld Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid gevormd met Gerbrandy als voorzitter – een comité dat onmiddellijk adhesiebetuigingen kreeg van o.m. Schouten, Tilanus, Stikker, Oud² en generaal Winkelman.³ Dit Comité nu liet begin '47 een tegen Linggadjati gericht 'Smeekschrift' in den lande circuleren waaronder ca. driehonderdduizend personen hun handtekening zetten, en het belegde drukbezochte protestvergaderingen. Ook de Raad van State deed weer van zich spreken, nu als college: hij gaf begin januari '47 de koningin in overweging⁴, 'de overeenkomst van Linggadjati niet te doen ondertekenen dan nadat schriftelijk is vastgelegd dat de vertegenwoordigers der Republiek de in de motie-Romme/van der Goes van Naters genoemde stukken als bindende interpretatie aanvaarden.' Nu, dat zulks diende te geschieden stond voor het kabinet vast: dat had het op 2 januari in een buitengewone vergadering van de ministerraad uitgesproken en Schermerhorn had toen meegedeeld, 'dat de Commissie-Generaal zich met de voor ondertekening gestelde voorwaarden in het algemeen verenigt.'⁵

Maar waren die voorwaarden ook voor de Republiek aanvaardbaar?

*

De meeste Nederlanders en Indische Nederlanders in Indië hadden voor het akkoord van Linggadjati geen goed woord over. De ondernemers onder de Nederlanders waren zo verontwaardigd dat de voorzitter van de Ondernemersraad voor Nederlands-Indië, jhr. mr. C. H. V. de Ville-neuve, die zich ten gunste van het akkoord had uitgesproken, werd afgezet (prompt benoemde van Mook hem tot zijn adviseur), en de legercommandant, generaal Spoor, zond eind december een door een groot aantal van zijn hoogste officieren toegejuichte, lange brief aan Beel⁶

¹ Deze Stichting had in november aan alle leden van de Staten-Generaal een telegram gezonden van de volgende inhoud: 'Wilt gij Hitler terug? Wilt gij Mussert terug? Waarom zoudt ge dan zeventig miljoen Indonesiërs aan Soekarno uitleveren?' (aangehaald in: 1940-1945: *Onverwerkt verleden?*, p. 133). ² Oud werd door het bestuur van de Partij van de Arbeid waar hij nog lid van was, ter verantwoording geroepen – hij trad op 12 januari '47 uit het Comité. ³ Wat wij over het Comité schrijven, is gebaseerd op een in '81 door Jelle Hekman geschreven, ongepubliceerde studie: 'Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid'. ⁴ Advies d.d. 7 jan. 1947: *NIB*, dl. VII, p. 7 e.v. ⁵ Ministerraad: Notulen, 2 jan. 1947, a.v., dl. VI, p. 722 e.v. ⁶ Brief d.d. 21 dec. 1946 in a.v., dl. VI, p. 611 e.v.